

Opiskelijalle muodostuva ammatti- identiteetti ammattikorkea- kouluopettajan työn keskiössä

Elina Ora-Hyytiäinen
Lehtori, SHO, THM, KL (väit.)
Laurea-ammattikorkeakoulu
elina.ora-hyytiainen@laurea.fi

Johdanto

Ammattikorkeakoulussa tapahtuvan koulutuksen aikana opiskelijalle muodostuu identiteetti ammattinsa edustajana. Identiteetti sisältää arvot ja toimintatavat ammatin työssä. Ne muotoutuvat käytännön opiskelun aikana niissä työyhteisöissä, joissa opiskelija osallistuu yhteisön työtoimintaan ja käyttää yhteisön reifi-

koituja työtä tukevia välineitä, kuten sääntöjä, lomakkeita, termejä, vaate-
tusta, merkkejä jne. Opiskelijalle muodostuva identiteetti näyttäisi olevan yhteisön ammatti-identiteetti, ei niinkään yksilön identiteetti.

Opettajan työ ammattikorkeakoulussa on painottunut ammatin työn teoreettiseen perustaan ja tutkitun tiedon löytämiseen ja arviointiin. Käytännön opiskelussa opiskelija yhdistää ja soveltaa opetuksessa oppimaansa tietoa käytännön työhön. Käytännön

opiskelua ohjaa tavallisesti kokenut ammattilainen, mutta opiskelu voi myös olla itsenäistä eli sitä ohjaa opiskelija itse. Sosiaali- ja terveystieteiden koulutuksessa käytännön opiskelun ohjauksella opettajan työnä on pitkä perinne, mutta ammattikorkeakoulussa tämän työn osuutta on kyseenalaistettu. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan vaatimus osana opettajan työtä voi tarjota uuden mahdollisuuden opiskelijan ammatillisen kasvun ja kehittymisen ohjauksen osuuden lisäämiseen opettajan työhön. Käytännön opiskelu voi olla osallistumista käytännön työyhteisön toimintaan opettajan ohjaamassa tutkimus- ja kehittämishankkeessa, jolloin opettajalla on mahdollisuus ohjata opiskelijan ammatti-identiteetin muodostamista tietoisena prosessina.

Ammatti-identiteetin muodostuminen koulutuksen aikana

Ammatti-identiteetti on yksilön määrittämänä käsitys itsestään ammatti-ihmisenä eli mikä hänelle ammatissa toimiessaan on tärkeää ja miten hän toimii ammatinsa keskeisissä tehtävissä. Identiteetissä keskeisenä ovat arvot. Sairaanhoidajan identiteetti rakentuu suhteessa toisiin niistä yksilön kokemista ammatin arvostuksista muiden taholta sekä saavutetusta statuksesta ja sen attraktioarvosta yksilölle. Myös ammattikunta määrittää itsensä yhteisönä vastatesaan kysymykseen, keitä me olemme ammattikuntana, mikä merkitys meillä on yhteiskunnassa, miten meitä arvostetaan ja mikä on meidän statuksemme (Hall 1999, 21–26; Rönnholm 1999, 25–26; Heikkinen 2001, 117–118; Jokinen 2002, 79–80).

Opiskelijan näkökulmasta tarkasteltuna ammattiin kasvaminen ja kehittyminen ovat sitä prosessia, jossa opiskelija oppimisympäristön kulttuurin ohjaamana muodostaa itsestään käsitystä ammatin edustajana ja toimijana, määrittäen ammatti-identiteettiään suhteessa muihin ammatin toimijoihin yhä uudestaan (Ora-Hyytiäinen 2004, 97). Ihmisen oppimista ei voida tarkastella erillisenä siitä muutoksesta, joka tapahtuu yksilön sosiaalisessa roolissa ja identiteetissä. Oppiminen on joksikin tulevista osana yhteisöä eli identiteetin muodostamista yhteisön toiminnassa (Packer & Goicoechea 2000, 227–242). Opiskelija ei tavoittele koulutusta valitessaan vain ammatin edellyttämää osaamista, vaan myös identiteettiä, asemoitumista suhteessa yhteiskuntaan. Honkosen (1997, 22–30, 72–75) mukaan opiskelijalle ammatin identiteetti saattaa olla jopa tärkeämpi tavoiteltava kuin itse ammatin kvalifikaatiot. Wenger (1998, 145) tarkastelee muodostuvaa identiteettiä sen merkityksen kautta, jonka yksilö määrittää kokemukselleen yhteisön jäsenyydestä. Ihmisen työnsä ja työyhteisön jäsenyydelle määrittämä merkitys tuottaa hänelle samalla määrittämisen omasta merkittävyydestä elämässä.

Persoonallisen identiteetin ja ammatti-identiteetin yhteensopivuus tukee opiskelijan kasvun ja kehittymisen prosessia sekä sitoutumista opintoihin. Opiskelijan itselleen määrittämällä ammatti-identiteetillä on myös merkitystä suhteessa opinnoissa onnistumiseen ja opintoihin sitoutumiseen (Honkonen 1997, 194–196). Käytännön opintojaksoilla opiskelijalla on mahdollisuus harjoitella toimimista

ammattin työssä ja työkuultuurissa. Ammatti-ihmiseksi tuleminen on sosiaalinen ilmiö (Tynjälä 2004, 175). Packer ja Goicoechea (2000, 227–242) tarkastelevat identiteetin muodostumista yhteisön toimintaan osallistumisen ja yhteisön kulttuuriin kannanottamisen kautta. Heidän tarkastelussaan vain osa ammatti-identiteetistä on yksilöllistä ja osa yhteisöllistä. Vesterisen (2002, 176) tutkimuksessa kaupan ja hallinnon alan ammattikorkeakouluopiskelijat kokivat harjoittelussa ammatillisen asiantuntijuuden kehittymisen lisäksi metakognition kehittymistä, työyhteisön kulttuuriin ja arvomaailmaan samaistumista sekä sen avulla tapahtuvaa ammatti-identiteetin vahvistumista. Ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijoihin kohdistuneessa tutkimuksessa (Ora-Hyytiäinen 2004, 81) todettiin identiteetin muodostuvan koulutuksen aikana perinteiseksi. Opiskelijan kehittyminen oli vahvasti kiinni hoitotyön tämän hetkessä ajassa ja tilanteessa, eikä sisältänyt opiskelijoiden kuvaamana toimintaa suhteessa ammatin tulevaisuuteen tai hoitotyön kehittämiseen, kuten ammattikorkeakouluopetukseen (Rauhala 2000, 178–182) ja hoitotyön kehittämiseen (Jaroma 2000, 83–84) liittyvissä odotuksissa on ollut esillä.

Ammattikorkeakouluopettajan työn lähtökohdat

Ammattikorkeakoululain neljäs pykälä määrittää ammattikorkeakoulun tehtäväksi antaa korkeakoulutusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin (Ammattikorkeakoululaki 351/2003). Asetuksessa tarkennetaan koulutuksen yleiseksi tavoitteeksi antaa opiskelijalle laaja-alaiset, käytännölliset tiedot ja taidot asian-

omaisen alan asiantuntijatehtävissä toimimista varten (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003). Ammattikorkeakoulussa annetaan opetusta myös erikoistumis- ja jatko-opinnoissa. Näistä eriasteisista opinnoista ei laissa ja asetuksessa määritetä tavoitetta ja tarkoitusta erikseen. Perusopinnojen tavoitteena on erityisesti antaa opiskelijalle laaja-alainen yleiskuva asianomaisen tehtävälleen asemasta ja merkityksestä yhteiskunnassa sekä kansallisessa ja kansainvälisessä työelämässä.

Ammattikorkeakoulukoulutus tähtää omaa työtä koskevan asiantuntemuksen muodostumiseen, kun taas tiedekorkeakoulu ja yliopisto muiden työtä koskevan asiantuntemuksen muodostumiseen (Volanen 1992, 85–94). Korkeakoulu- ja yliopisto-opettajan työ on ohjaamista ja kasvatamista, jonka työn tavoitteena on opiskelijan kehittyminen oman tieteenalansa asiantuntijaksi ja tutkijaksi (Nevgi & Lindblom-Ylänne 2003, 14–28). Työelämän uudet vaatimukset tietoyhteiskunnassa otettiin huomioon ammattikorkeakoulu-uudistuksessa (Itälä 2000, 41–69). Kielen merkitys työssä on korostunut, kokemuksesta tehtyjä havaintoja ja niille annettuja tulkintoja joudutaan käsitteellistämään. Lisäksi työssä ja sen perustelemisessa tiedonhallinnan taidot tulevat välttämättömiksi, tieto ja taito on kyettävä tiivistämään tuotteeksi (Volanen 1992, 85–94). Ammattikorkeakoulutukselle asetetut tavoitteet sisältävät teorian ja käytännön jatkuvan yhteyden (Mäkinen 1992, 1–8), teoreettisen perehdyttämisen syvälle johonkin aihepiiriin ja tämän alan asiantuntijuuteen kouluttamisen (Korhonen 1992, 9–20). Näkökulma

on subjektiivinen, työn tekemisen näkökulma, ei objektiivinen, tuotantoprosessin näkökulma. Volanen (1992, 85–94) näkee ammattikorkeakoulutuksen keskeisinä kysymyksinä käsityksen ammatin työn peruskäsitteistä ja ideoista, tulkinnan työn käytännöstä, käsityksen teorian toiminnallistamisesta sekä käsityksen ammatin käytännöstä. Työprosesseihin liittyvä osaaminen on kuitenkin noussut työelämän muuttumisen myötä tärkeäksi ammatillisen osaamisen, asiantuntijuuden osa-alueeksi. Oman työn työprosessien ymmärtämisen lisäksi on asiantuntijan ymmärrettävä koko organisaation työprosesseja ja osattava suhteuttaa oma työprosessinsa osaksi kokonaisuutta, saman tavoitteen edistämiseen (Tynjälä 2003b, 8-20). Ammattikorkeakoulutukselle tehty itsenäinen, rinnakkainen asema tiedekorkeakoulujen rinnalla merkitsee ammatillisen huippuosaamisen kehittämisen mahdollisuutta. Samoin ammattikorkeakoulujen laaja-alaisuus useita eri koulutusaloja sisältävänä tarjoaa mahdollisuuden vastata työelämän vaatimukseen uudenlaisesta ammatteja yhdistävästä, useita ainealoja sisältävästä osaamisesta (Itälä 2000, 41–69).

Ammattikorkeakoulussa opetuksen tulee perustua ammattialan tiedeperustaan ja tutkittuun tietoon. Opettajan tehtävänä on valita oppimisen sisältö, oppimisympäristö, opetuksen ja oppimisen menetelmät sekä oppimisen ohjaus ja tuki. Opettaja on ammatillisen kasvun ja kehittymisen asiantuntija (Laakkonen 2003, 273-284). Valinnoillaan opettaja ohjaa opiskelijan ammatillisen kasvun ja kehittymisen sisältöä sekä suuntaa. Opettajan tekemät valinnat perustuvat korkeakouluyksi-

kön laatimaan opetussuunnitelmaan ja hänen omiin käsityksiinsä ammattialan työstä, työelämästä, sen kulttuurista ja arvoista sekä kehitystrendeistä niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Opettaja tarvitsee näissä valinnoissa ajantasaisen tiedon opiskelijan tulevan ammatin työstä ja työelämästä kaikissa koulutuksen eri vaiheissa, perustutkintoon, erikoistumiseen ja jatkotutkintoon johtavissa opinnoissa. Opetuksen ja oppimisen suunnitteluun liittyvät valinnat tehdäänkin ammattikorkeakoulussa yhteistyössä työelämän edustajien kanssa. Kussakin korkeakouluyksikössä työelämää edustavat yhteistyökumppanit ovat paikallisia tai seudullisia ammattialan toimijoita.

Opettajan työ ammattikorkeakoulussa

Ammattikorkeakouluopettajan työ on painottunut opiskelijan ammatillisen kasvun ja kehittymisen ohjaamiseen. Opettajan työn tavoitteena on opiskelijan kehittyminen oman ammattialansa asiantuntijaksi ja kehittäjäksi (Laakkonen 2003, 273-284) eri koulutusvaiheissa. Ammattikorkeakouluopiskelijan ammatin kehittymistä kuvanneessa ja selittäneessä tutkimuksessa (Ora-Hyytiäinen 2004, 106) tunnistettiin opiskelijan ammatti-identiteetin rakentamisessa viisi eri vaihetta. Nämä vaiheet olivat:

- **Ensimmäisessä vaiheessa** opiskelija on suuntautunut ammattiin. Hänen käsityksensä ammatista on maallikkomainen, kenties yliarvostava. Persoonalliset arvot ja harrastusmaailma ovat ammatin tehtävää tukevia, samoin kodin arvot. Opiskelija pitää itseään käytäntöön

suuntautuneena. Hän ei koe kuuluvansa mihinkään ammatilliseen ryhmään ja toimii yksin.

- **Toisessa vaiheessa** opiskelija toimii ammatin perustehtävissä. Hän on omaksunut ammatin kulttuurin arvot ja perustoimintatavat. Ammatin arvot ja opiskelijan persoonalliset arvot tukevat toisiaan. Opiskelija ohjautuu toiminnassa ulkoa käsin. Hän kokee kuuluvansa ammatin perustyötä tekevien ryhmään ja kuvaa toimintaansa yhdessä muiden ammattilaisten kanssa.

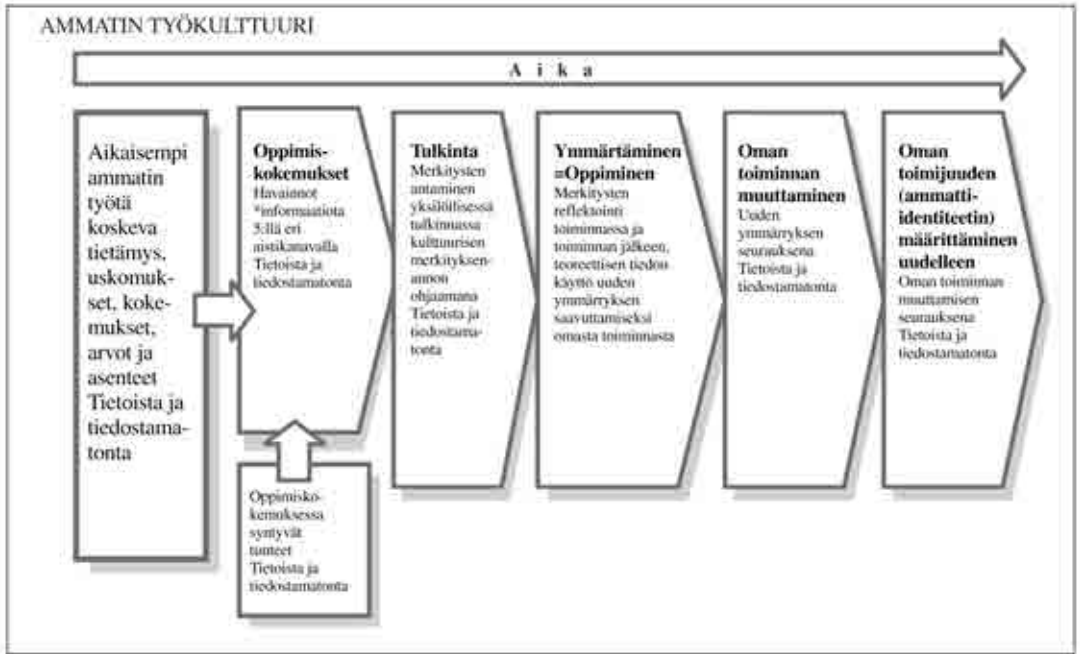
- **Kolmannessa vaiheessa** opiskelija toimii ammattispesifeissä työtehtävissä. Hän on omaksunut ammatin kulttuurin ja ammattilaisen roolin. Hän ohjautuu toiminnassa ulkoa käsin. Ammatin arvot ja opiskelijan persoonalliset arvot tukevat toisiaan. Hän kokee kuuluvansa ammattilaisten ryhmään ja toimii itsenäisenä, mutta ei vastuullisena.

- **Neljännessä vaiheessa** opiskelija toimii ammattispesifeissä työtehtävissä. Hän hahmottaa työprosessit, hahmottaa työyksikön työn kokonaisuuden ja sovittaa oman työnsä kokonaisuuteen. Opiskelija osaa ohjata muiden työtä, hän ohjautuu toiminnassaan sisältä käsin. Hän kokee kuuluvansa ammattilaisten ryhmään ja toimii vastuullisena itsenäisenä.

- **Viidennessä vaiheessa** opiskelija ymmärtää ammatin tehtävän ja aseman yhteiskunnassa. Hän tunnistaa ammatin arvostuksen yhteiskunnassa ja asemoi itsensä ammattilaisena muiden ammattilaisten joukossa. Hän ei koe kuuluvansa kokeneiden ammattilaisten ryhmään, vaan kokee heidän odottavan häneltä suurempaa osaamista kuin hän itse kokee omaavansa.

Näissä vaiheissa ei ollut tunnistettavissa ammatin työn kehittäjän identiteettiä. Osallistuessaan ammatin työn kulttuuriin, opiskelija ei saa kokemusta roolistaan työnsä kehittäjänä. Hän ei voi myöskään identifioitua ammattilaiseksi oman työnsä tutkijana ja kehittäjänä. Opiskelija voi osallistua kehittämistyöhön ammattikorkeakoulun erilaisissa projekteissa ja kehittämishankkeissa, mutta aidossa työympäristössä työn kehittäjän rooli ei ole osa opiskelijan itselleen rakentamaa ammatti-identiteettiä.

Kun opiskelija käytännön toimintatilanteissa tekee havaintoja ammattialan työ kulttuurin arvoista, toimintatavoista, suhteesta asiakkaaseen ja työn organisoinnista, hänen havainnointiaan ohjaavat hänen aikaisempi tietämyksensä, arvonsa ja uskomuksensa. Havainnointiin vaikuttavat myös tilanteessa koetut tunteet. Opiskelija muodostaa havaitsemalleen merkityksiä työ kulttuurin merkityksenannon ohjaamana. Yhdistäessään aikaisempaa tietämystään annettuihin merkityksiin, hän ymmärtää ja oppii. Ymmärtäessään toimintaansa uudella tavalla hän muuttaa sitä. Muuttaessaan toimintaansa opiskelija määrittää itsensä toimijana uudelleen (kuvio 1). Tässä ammatti-identiteetin muodostamisen prosessissa opiskelijan tietoisuus tekemistään valinnoista ja niiden vaihtoehtoisista mahdollisuuksista on tärkeää. Opiskelijan tietoisuuden herättäjänä ja reflektiivisen toimintatavan ohjaajana käytännön opiskelujaksolla tarvitaan koulutettua opettajaa, ei ainoastaan kokenutta ammatin toimijaa.

Kuvio 1. Ammattiin oppimisen, kasvamisen ja kehittymisen ydinprosessi opiskelijan näkökulmasta.

Opettajus kolmen tehtävän integraatiossa

Tutkimus- ja kehittämistyö on tärkeä väylä opettajan osaamisen lisääjänä ja se tukee opiskelijoiden opiskelua mahdollistamalla ammatin ilmiöiden tutkimisen. Tutkimus- ja kehittämistyö liittyy myös ammattikorkeakoulujen tehtävään aluekehitysvaikuttajana (Opetusministeriö 2004, 33). Nämä kolme tehtävää integroituvat opettajan kautta: opetus-työ, tutkimus- ja kehittämistyö sekä aluekehitystyö (Laurea-ammattikorkeakoulun pedagoginen strategia 2003). Opetusministeriö linjaa ammattikorkeakoulujen strategiaa tutkimus- ja kehitystyössä muistiossaan (2004, 73) seuraavasti: ammattikorkeakoulu-

jen tutkimus- ja kehittämistyö kytkeytyy opetukseen, työelämään ja aluekehitykseen.

Ammattikorkeakoulun keskeiset tehtävät ovat kiteytyneet kolmeen: opetukseen, tutkimukseen ja aluekehitykseen vaikuttamiseen. Näiden kolmen ydintehtävän yhdistäminen toteutuu opettajan työssä. Opettaja yhdistää nämä kolme tehtävää opetuksensa olemalla ammatin työn ja toimintakäytäntöjen tutkija ja kehittäjä yhdessä työelämän ammattilaisen ja opiskelijan kanssa. Tämä voi tapahtua käytännön harjoittelun yhteydessä osana ohjausta tai hankkeistamalla opintojaksoja. Tämä edellyttää opettajalta aikaa, osaamista ja tahtoa. Keskeiseksi työssä muodostuu ainakin joksikin aikaa integrointi, ei opetus tai ohjaus.

Tutkittuun tietoon perustuva opetus tuottaa kuitenkin jo itsellään aluekehitykseen vaikutusta. Ammatin työn ja työprosessien sekä toimintakäytäntöjen tutkiminen ja kehittäminen osana jokapäiväistä työkuultuuria on vielä kenties tulevaisuutta. Jokaisella työpaikalla se ei ole luonteva osa ammattilaisen roolia ja identiteettiä. Opiskelija ei voi identifioitua oman työnsä tutkijana ja kehittäjänä. Jotta työpaikoilla voidaan luoda aitoja tutkimus- ja kehittämishankkeita, joissa tasavertaisina toimijoina ovat työpaikan ammattilaiset, opettajat ja opiskelijat, tarvitaan ammattikorkeakoulujen opettajia ja näkemystä omasta roolista ammatin työn ja toimintakäytänteiden tutkijana ja kehittäjänä sekä opiskelijan kehittäjäidentiteetin rakentumisen ohjaajana.

Opettajan työ opiskelijan ammatin kasvamisen ja kehittymisen ohjauksessa kohdistuu opiskelijan prosessin vaiheisiin, joissa opiskelijan on yhdistettävä oma oppimisensa ja ajattelunsa toiminnassa kehittämiseen ja ammattiroolin ottamiseen (Mentkowski et Ass. 2000, 192; Ruohotie 2003, 70). Tässä on opiskelijalle olennaista tulla tietoiseksi omasta ajattelusta, kyetä arvioimaan omaa toimintaansa ja sen taustaoletuksia sekä kyetä valitsemaan kehittymisen suunta ja painotukset. Opiskelijan tietoisuus auttaa häntä aktiivisesti valitsemaan oma fokuksensa, tunnistamaan vaihtoehtoisia näkemyksiä ja kehittämään omaa ammatti-identiteettiään tietoisesti valitsemaansa suuntaan.

Ammattikorkeakoulutuksen tavoitteena on opiskelijan ammatillisten kompetenssien kehittyminen. Transformationaalinen oppiminen tunkeu-

tuu syvemmälle kuin transaktionaaliset oppimisprosessit, joissa yksilö hankkii tai omaksuu ideoita, metodeita ja tekniikoita. Transformationaalisen oppimisen tasot ovat: taitojen parantaminen, toiminnan perusteiden kehittäminen sekä viitekehyksen ja identiteetin muuttuminen. Opettajan tehtävänä on rakentaa opiskelijan sitoutumista ja luoda edellytyksiä uudistavalle oppimiselle (Ruohotie 2004, 88-101).

Ammattikorkeakoulun perusopintovaiheessa opiskelijan ammatillinen kasvu ja kehittyminen on ammatin työn, työprosessien, työn syvempien perusteiden ja työkuultuurin oppimista sekä omaa ammatillista identifioitumista. Ammattikorkeakoulun erikoistumisopintojen ja jatko-opintojen aikana tapahtuva ammatillinen kasvu ja kehittyminen tuo erityisesti mahdollisuutta oppia ammattialansa työn kehittäjäksi ja rakentaa itselleen omaa työtään kehittävä ammatti-identiteetti.

Pohdintaa

Ammattikorkeakouluopettajan työ muuttuu ja kehittyy. Uudessa tilanteessa on löydettävä uusia ratkaisuja aikaisempien toimintatapojen tilalle. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan hyödyntäminen työelämän toimintakäytäntöjen tarkasteluun, analysointiin ja kehittämiseen yhdessä opiskelijoiden ja työelämän edustajien kanssa antaa samalla opettajalle mahdollisuuden ohjata opiskelijaa tietoisempaan ja itsereflektiivisempään suuntaan ammatillisessa kasvussa ja kehitymisessään. Opiskelijan ammatti-identiteetti muodostuu käytännön yhteisön toimintaan osallistumisen ja yhteisön kulttuuriin kannan-

ottamisen kautta. Yhteisön toiminnan ja toimintakulttuurin kehittämiseen osallistuminen tuottaa opiskelijalle uutta tietoisuutta ja mahdollisuutta omien valintojen tarkastelemiseen ja arviointiin. Samalla hän voi kehittää itselleen ammatti-identiteettiä ammatin toimijana ja ammatin työn kehittäjänä.

Lähteet

- Ammattikorkeakoululaki 351/2003. <http://palvelu.edita.fi/dynaweb/edilex> 9.1.2004.
- Hall, S. 1999. Identiteetti. Tampere: Vastapaino Oy.
- Heikkinen, H. L. T. 2001. Toimintatutkimus, tarinat ja opettajaksi tuleminen taito. Narratiivisen identiteettityön kehittäminen opettajan-koulutuksessa toimintatutkimuksen avulla. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 175. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House and ER-Paino Ky.
- Honkonen, R. 1997. Best or second best Choice? Polytechnic Education in the Lives of Engineering Students. *Acta Universitatis Tamperensis* 546.
- Itälä, J. 2000. Ammatillisen koulutuksen rooli Suomen rakentamisessa. Teoksessa: Suomalaisen ammattikasvatuksen historia. Saarijärvi: OKKA-säätiö ja Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. 71–91.
- Jaroma, A. 2000. Koulutus ja tuleva toiminta hoitotyössä. Kysely kätilö-, sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijoille. Kuopion yliopiston Hoitotieteen laitos. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 83.
- Jokinen, J. 2002. Aikuisopettajan identiteetti. *Acta Universitatis Tamperensis* 898. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. Juvenes Print.
- Korhonen, K. 1992. Mitä eroa yliopistolla, opistolla ja ammattikorkeakoululla? Teoksessa: Lasonen, J., Mäkinen, R., Korhonen, K. (Toim.) Opistosta ammattikorkeakouluksi. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitoksen julkaisusarja B: 73. 9-20.
- Laakkonen, R. 2003. Muuttuva opettajuus. Teoksessa: Kotila, H. (toim.) Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Helsinki: Edita. 273-284.
- Mahlamäki-Kultanen, S., Virta, I., Lylynperä, T. 2001. Students as co-researchers – Case High tech and entrepreneurship in nurse education. Annual Meeting of American Educational Research Association. Seattle 9.-14.4.2001.
- Mentkowski & Ass. 2000. Learning that lasts. Integrating Learning, Development and Performance in College and Beyond. California: Jossey-Bass Inc. Publishers.
- Mäkinen, R. 1992. Mitä on ja miten tehdään ammattikorkeakoulu? Teoksessa: Lasonen, J., Mäkinen, R., Korhonen, K. (toim.) Opistosta ammattikorkeakouluksi. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitoksen julkaisusarja B: 73. 1-8.
- Nevgi, A., Lindblom-Ylänne, S. 2003. Johdanto yliopistopedagogiikkaan. Teoksessa: Lindblom-Ylänne, S., Nevgi, A. (toim.) Yliopisto ja korkeakouluopettajan käsikirja. Helsinki: WSOY. 14–28.
- Ora-Hyytiäinen, E. 2004. Auttajasta reflektiiviseksi sairaanhoitajaksi. Ammattikorkeakouluopiskelijan kasvu ja kehittyminen ammatin. Väitöskirjan käsikirjoitus. Tampereen yliopisto. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Hämeenlinna.
- Opetusministeriö. 2004. Tutkimus- ja kehitystyö suomalaisissa ammattikorkeakouluissa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004: 7. Helsinki: Yliopistopaino.
- Packer, M. J., Goicoechea, J. 2000. Sociocultural and Constructivist Theories of Learning: Ontology, not just Epistemology. *Educational Psychologist* 35 (4), 227-242.

- Rauhala, P. 2000. Opistoasteesta ammattikorkeakouluun. Teoksessa: Suomalaisen ammattikasvatuksen historia. OKKA-säätiön ja Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- Ruohotie, P. 2003. Asiantuntijana kehittyminen. Teoksessa: Okkonen, E. (toim.) Ammattikorkeakoulun jatkotutkiminto – lähtökohdat ja haasteet. Julkaisu 1. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. 64–79.
- Ruohotie, P. 2004. Kompetenssit ammattikorkeakouluopetuksen tavoitteena. Teoksessa: S. Kolehmainen, R. Kallinen. (toim.) Laatu ammattikorkeakouluopintojen ohjaukseen. Oped-Laatu -projektin loppuraportti. 88–101.
- Rönholm, R. 1999. Identiteetin lähteillä. Turun yliopisto. Akateeminen väitöskirja. *Annales Universitatis Turkuensis*, sarja C, osa 152.
- Tynjälä, P. 2003. Oppiminen koulutuksen ja työelämän vuorovaikutuksessa. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 5 (3), 8-20.
- Tynjälä, P. 2004. Asiantuntijuus ja työkalut opettajan ammatissa. *Kasvatus* 35 (2), 174–190.
- Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003. <http://palvelu.edita.fi/dynaweb/edilex 9.1.2004>.
- Wenger, E. 1998. *Communities of Practice. Learning, Meaning and Identity. Learning in Doing: Social, Cognitive and Computational Perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vesterinen, M-L. 2002. Ammatillinen harjoittelu osana asiantuntijuuden kehittämistä ammattikorkeakoulussa. *Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 196.
- Volanen, V. M. 1992. Teorian ja käytännön välisestä suhteesta ammattikorkeakoulussa. Teoksessa: Lasonen, J., Mäkinen, R., Korhonen, K. (toim.) *Opistosta ammattikorkeakouluksi*. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitoksen julkaisusarja B: 73. 85–94.

